

## **Posudek oponenta disertační práce Mgr. Štěpánky Horákové**

### **“Percepční a výslovnostní problémy českých studentů**

#### **korejštiny v segmentální rovině”**

**předkládané v roce 2024 na Ústavu českého jazyka a teorie komunikace**

### **I. Stručná charakteristika práce**

Předkládaná disertační práce si klade za cíl popsat a porovnat korejský a český fonetický a fonologický systém zejména z pedagogického hlediska a identifikovat problematické jevy, které evidují čeští studenti korejštiny v počátečních fázích studia, jakož i navrhnout didaktická řešení zjištěných obtíží. Po teoretickém představení obou systémů následuje podrobná analýza percepční i produkční v segmentální rovině, jež vyúsťuje v návrhy praktických řešení, vyplývajících jednak z analýzy samotné, jednak z bohatých pedagogických zkušeností autorky z této oblasti.

### **II. Stručné celkové zhodnocení práce**

Práce velmi zevrubně představuje v teoretické části korejský a český fonetický a fonologický systém a jejich srovnání, jež jsou východiskem pro další části práce. V experimentální a didaktické části jsou zdařile naplněny cíle, které si autorka práce vytkla. Až na drobné dílčí nedostatky hodnotím práci jako velmi přínosnou zejména pro rozvoj oboru didaktiky korejského jazyka, neboť podrobně a věcně správně identifikuje a následně testuje problematické jevy a taktéž navrhuje jejich možná řešení. Jakožto první práce svého druhu poskytuje velmi dobrý základ pro další rozvoj v této oblasti bádání.

### **III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů**

#### *1. Struktura argumentace.*

Práce je přehledně členěna na teoretickou a praktickou část, jež je tvořena experimentální částí a uzavřena didaktickými doporučeními. V teoretické části jsou představeny výzkumné otázky práce a velmi podrobně je vyložen teoretický základ porovnání korejského a českého hláskového systému v segmentální rovině. Veškeré korejské hlásky i příklady jsou uváděny jak korejsky, tak vhodně českou vědeckou transkripcí případně v IPA. Podkapitola 1.10 představuje různé transkripční systémy, ovšem není zde uveden v práci jinde zmiňovaný přepis McCune Reichauerův, který byl základem pro vytvoření normativní české transkripce na konci 50. let a jež se v některých učebnicích korejštiny také používá. V kontextu této podkapitoly by bylo zajímavé též posouzení vhodnosti určité transkripce specificky pro české studenty, tedy rizika vytvoření artikulační báze pod vlivem transkripčních systémů určených primárně pro mluvčí angličtiny, což je jak Yaleský systém, tak McR. Nicméně tato otázka není hlavním předmětem této práce. Výklad je srozumitelný a logicky předchází v následující praktickou analýzu. Odborný výklad oživují poznámky z autorčiny praxe, jež byla zároveň motivací pro provedení výzkum.

V experimentální části práci představuje autorka svou metodologii, způsob sběru dat a jejich následnou analýzu. Všechny kroky představuje dostatečně podrobně v logickém sledu. Výsledky analýzy interpretuje ve vztahu ke svým výzkumným otázkám velmi podrobně a přesvědčivě.

Testování by dle mého názoru mohlo být provedeno za jiných podmínek, např. pro přesnější simulaci komunikační situace mohli být vybráni rodilí mluvčí bez znalosti zvukové podoby češtiny, posuzovat srozumitelnost bez znalosti testovaného výrazu (při produkčním testu), mohly být také vybrány výrazy studentům neznámé (viz poznámka autorky na str. 159-160 ke vlivu znalosti základního slovíčka na jeho bezchybný zápis v testu) atd. Je otázkou, zda a jak by změněná metodologie mohla výsledky analýzy ovlivnit. To jsou však spíše podněty pro další podobné analýzy. Autorka práce však podrobně vysvětluje podstatu své metodologie i její důvody, mimo jiné nepříznivou situaci během pandemie Covid19. Její analýza přináší velmi konkrétní odpovědi, jež také potvrzuje praxe. Zároveň upozorňuje na některé jevy, jež jsou v praxi často pro nácvik výslovnosti opomíjeny (např. problematická akvizice afrikát č, čč, čch).

V závěrečné didaktické části analyzuje zprvu nejčastěji používané učební materiály a jejich přístup k fonetickému nácviku, jenž považuje v řadě případů za nepřiliš uspokojivý. V kapitole 6 představuje autorka konkrétní metodiku nácviku problematických jevů včetně hojných a pestrých cvičení. Za méně jasné považuji však tvrzení na str. 218 v podkapitole 6.1, že „procvičovat korejské souhlásky bez samohlásek je vzhledem ke struktuře korejské slabiky nemožné“. Z textu není zřejmé, proč by slabičná struktura korejské slabiky měla bránit nácvik výslovnosti ani s ohledem na písmo, které je hláskové, a tedy umožňuje izolovaný zápis souhlásek i samohlásek.

V této části oceňuji uvedení konkrétních jazykových aktivit pro rozvoj správné výslovnosti a fonemického sluchu, u některých by však bylo vhodné podrobněji popsat pravidla či doplnit do příloh příklad přípravy takové aktivity, např. uvedený slovní fotbal má v korejštině zpravidla odlišná pravidla, což sice autorka uvádí na str. 79, ale zde již neupřesňuje. Na úskalí této hry pro nácvik výslovnosti také upozorňuje na str. 94 (implozivní výslovnost finály se při přesunu na začátek slova může vyslovovat odlišně podle svého hláskového okolí), je tedy otázka, zda je možno tuto aktivitu považovat za vhodnou pro nácvik výslovnosti, či spíše jen pravopisu a slovní zásoby. Celkově však uvedené aktivity považuji za přínos obohacující didaktiku výslovnosti korejštiny, která i vzhledem k prezentovaným učebnicím bývá dosti upozaděna.

## 2. *Formální úroveň práce*

Téma této práce vyžaduje dobrou úroveň znalosti transkripčních systémů korejštiny včetně IPA, jež jsou užívány prakticky bezchybně a jsou vhodně adaptovány pro potřeby této práce. Vyskytují se jen drobné občasné chyby, např. na straně 9 v ediční poznámce je zaměněn příklad u přepisu „podzim“, na str. 91 je opomenut přepis spřežky lk a h a občas i dále, což může ztěžovat orientaci v textu a porozumění při neznalosti korejského písma. Mírně rušivě může působit občasné střídání termínů typu vokál – samohláska i v rámci kratšího úseku textu (např. str. 123, 134 a jinde).

Tabulky a schémata jsou přehledně označeny, jejich seznamy včetně seznamu použitých zkratk práci vhodně doplňují. Přílohy tvoří použité dotazníky a testovací listy, které autorka používala.

Ze stylistického hlediska je práce dobře srozumitelná, je psána kultivovaným jazykem, obsahuje minimum chyb, výjimečně se vyskytují hovorovější vyjádření (např. str. 151 oddíl Diskuze). Zdroje práce jsou pečlivě tříděny, poznámky pod čarou jsou hojné a využívané koherentně. Celkově je práce přehledná a dobře uspořádaná.

### 3. *Práce s prameny či s materiálem*

Prameny práce jsou bohaté, nicméně vzhledem ke zmíněnému průkopnickému charakteru předložené práce, jež navazuje v českém prostředí do jisté míry na publikace zkoumajících korejštinu před desítkami let (práce Skaličkové z 50. a 60. let, Pultrova Mluvnice korejštiny 1 Hlásokloví a tvarosloví z roku 1979), není zde mnoho zdrojů, jež by se týkaly přímo tématu, tedy problematiky rozdílů mezi fonetickým systémem češtiny a korejštiny a didaktice výslovnosti. Navíc jak autorka poznamenává, jsou starší koreanistické zdroje založeny na výzkumu severokorejského standartu či mluvy, jež se v současnosti vcelku významně odlišuje od standartu jihokorejského, přestože pochopitelně je mnoho rysů i nadále shodných. I to je důvod, proč se práce opírá zejména o novější zdroje zahraniční, a to zejména zásadní fonetické a fonologické práce jihokorejské. Z hlediska výuky popisu systému a výuky korejštiny považuji zdroje v anglickém i korejském jazyce za zcela dostačující, zahrnující většinu relevantní literatury k tématu. Výtkou může být opomenutí uvedení Akademických pravidel pravopisu v seznamu literatury, přestože je autorka zmiňuje na str. 35.

Praktická část práce je založena na analýze materiálů, které autorka během sbírala při své práci jako vyučující korejštiny a následně analyzovala za pomoci korejských rodilých mluvčích. Metodologie sběru dat je dobře popsána a koherentně uplatněna, analýza zcela odpovídá účelu práce, tj. zaměřením na porozumění v procesu akvizice cizího jazyka, jež bylo testováno rodilými mluvčími korejštiny i autorkou práce.

### 4. *Vlastní přínos*

Práci považuji za velmi přínosné dílo, založené na pečlivé analýze sekundárních pramenů, vhodně zvoleném experimentu s dostatečným počtem účastníků a bohaté pedagogické praxi, díky níž práce obsahuje i mnohá didaktická doporučení a užitečné aplikace výsledků.

Experiment, jenž byl proveden, je unikátní svým rozsahem, který umožnil vzrůstající zájem o studium korejštiny a z něj vyplývající relativně vysoký počet účastníků testování, nepředstavitelný např. ještě před deseti lety. Analýza dat potvrzuje některé z předpokládaných výsledků, tedy hypotézy o problémech s akvizicí výslovnosti korejských hlásek, jež se v češtině nevyskytují. Zároveň podrobně mapuje tyto potíže a přináší další důležité výsledky, jež mohou být velmi podnětné pro vyučující korejštiny jako cizího jazyka, potažmo i pro studenty korejštiny, kterým pomůže se více zaměřit na tuto problematiku. Domnívám se, že by dalším výstupem experimentu mohl být metodický materiál určený vyučujícím k výuce korejské fonetiky v českém prostředí.

## **IV. Dotazy k obhajobě**

1. Jak by změněná metodologie mohla ovlivnit výsledky analýzy? Např. kdyby pro analytickou část byli vybráni rodilí mluvčí bez znalosti zvukové podoby češtiny, studenti po delší době studia, bez znalosti testovaného výrazu, tyto mohly být testovány v kontextu, který můžeme při komunikaci předpokládat, tedy nikoliv izolovaně atd.

2. V kapitole 6 uvádíte aktivity využitelné pro výuku výslovnosti. Navrhujete mimo jiné čtení onomatopoických a mimetických slov, která ale zpravidla nejsou v začátečnických kurzech vyučována a jsou považována zpravidla za pokročilou slovní zásobu. Jaké jsou argumenty pro jejich využití při nácviu výslovnosti?

3. V závěru zmiňujete korejskou jotaci, která byla problematická jak při percepci, tak při produkci. Mohlo by mít vliv na jotaci či heterosylabickou výslovnost diftongů, kterou

zmiňujete na str. 233-4, předchozí studium a odlišný transkripční systém (např. Yale), který tímto způsobem hlásky přepisuje?

4. Na str. 120 zmiňujete, že Váš experiment nebyl určen primárně pro srovnávání testovaných studentů s ohledem na jejich vzdělávací instituce, dají se přesto nějaké závěry vyvodit?

## **V. Závěr**

Předložená práce představuje vytyčené téma podrobně a komplexně a provedený experiment a jeho výsledky hodnotím jako přínos pro rozvoj oboru didaktika korejského jazyka. Předběžně klasifikuji předloženou disertační práci jako **prospěla**.

V Praze 17. 2. 2024

Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.